

BOSHLANG'ICH SINFLARDA JISMONIY MADANIYATNI O'STIRISH METODIKASI

Umirbaeva Ulzada Maratovna

Nukus DPI Boshlang'ich ta'lim fakulteti talabasi

Annotatsiya: *Boshlang'ich sinf o'qituvchilarining ko'pligi maktab internati, kuni uzaytirilgan guruhlarning tarbiyachilari hamdir. Ularning ishida jismoniy-sog'lomlashtirish tadbirlari uchun anchagina o'rin ajratiladi.*

Kalit so'zlar: *boshlang'ich sinf, o'quvchi, jismoniy tarbiya, o'quv mashg'ulot.*

Boshlang'ich sinf o'qituvchisi ishining o'ziga xos xususiyatiga shuni kiritish mumkinki, u bir o'zi o'quvchilarni bir necha o'quv fanlari bilan o'qitadi va bu unga «jismoniy tarbiya» fanini boshqa umumta'lim fanlari bilan yanada mustahkamroq aloqa o'rnatishga imkon beradi. Masalan, jismoniy tarbiya darslarida rus tili, matematika bo'yicha materiallar kiradigan harakatli o'yinlar o'tkazadi. Sayohatli yurishlar va sayrlar vaqtida bolalarni tabiatshunoslik asoslari bilan tanishtirish va boshqalar. Boshlang'ich sinf o'qituvchilarining ko'pligi maktab internati, kuni uzaytirilgan guruhlarning tarbiyachilari hamdir. Ularning ishida jismoniy-sog'lomlashtirish tadbirlari uchun anchagina o'rin ajratiladi. Bu o'z navbatida o'quv mashg'ulotlarida va kuni uzaytirilgan guruhlarda tarbiya ishini tashkil qilishda yaxlit yondoshuvga imkon yaratadi va bolalar psixologiyasi tavsifi va odatlarini yanada to'laroq bilishga yordam beradi. O'qituvchilarni tayyorlash jarayonida barcha jismoniy tarbiya o'qituvchilarda jismoniy tarbiya bo'yicha nazariy materiallarni o'rganishning vorisligini ta'minlash muhimdir.

Masalan, «jismoniy tarbiya uslubi va nazariyasi» fani bo'yicha nazariy ma'lumotlari uchinchi jismoniy tarbiya o'qituvchilarda o'qituvchilar oldingilarda «jismoniy tarbiya» fani bo'yicha olgan bilimlarini hisobga olgan holda bayon etaladi. Shuningdek, anatomiya, yosh fiziologiyasi va psixologisi, kichik maktab yoshidagi bolalar gigiyenasi ham shular jumlasidandir. Bu bo'lajak o'qituvchilarga hozirgi zamon ilmiy darajasida asosiy harakatlantiruvchi mahorat va ko'nikmalar shakllanish masalalarini o'rganishga imkon beradi. Fanlarning bunday o'zaro aloqadorligi o'qituvchilarni maxsus adabiyotlar bilan ishlashga uyg'otadi, ularni gonstik faoliyatga qo'shadi. O'quvchilar jismoniy tarbiya muammolari bo'yicha kurs ishlarini bajarishga 2 va 3 jismoniy tarbiya o'qituvchilar o'qituvchilarini jalb qilish maqsadga muvofiqdir. Ular tanlagan muammolarni muntazam o'rganish bilan shug'ullanayotgan o'qituvchilarga hamda o'zining uruh mazmunligi bilan faqat kurs ishlarini ana shu mavzular bo'yicha diplom ishini bajarish huquqini berish kerak. Boshlang'ich sinf jismoniy tarbiya o'qituvchisi, kuni uzaytirilgan va to'la

tarbiyadagi internat turidagi maktablarda, oz kollektivlashgan qishloq maktablarida jismoniy tarbiya bo'yicha mashg'ulotlarni tashkil etish masalalarini yanada ko'proq o'rganish maqsadida maxsus kurs yoki maxsus seminar tashkil etish tavsiya etiladi. Dasturning amaliy bo'limi harakatlantiruvchi taosir asoslarini o'rgatishda va reallik nazarida kasbiy mahoratning muvaffaqiyatli shakllanishi uchun o'qituvchilarga, masalan, quyidagi vaziflarni bajarish tavsiya etiladi. O'quv guruhi bilan gavda bichimiga belning yuqori yelka mushaklari, oldingi oyoqlar, gavda uchun mashqlar, sakrash mashqlarini yozib olish va o'tkazish. Bu terminologiyada to'g'ri foydalanishni, «oynali» tasvirni bilish muhimdir, guruhda rahbarlik qilish uchun o'z joyini egallashni bilish. Terminologik diktan yozish (o'qituvchilar o'qituvchi ko'rsatgan mashqlarni yoki rasmdagilarni yozib oladilar). Koptokning uloqtirishning quyi va yuqori sportlar mexanikasini tasvirlash. Bunda o'qituvchilar tez-tez uchrab turadigan xatolarni tuzatish yo'llarini ko'rsatishlari shart. Balandlikka va uzunlikka sakrash, uloqtirish va hokazolarni jihozlarsiz texnikasiga o'rgatish umumrivojlanish mashqlari va unsuri bilan kamida beshta o'yinlarni to'plab olish. «Mehnat va dam olish tadbirida jismoniy tarbiya va sport» mavzusi o'rganilgandan keyin o'qituvchilar bilan (aqliy mehnat xodimlari) jismoniy daqiqa tashkil qilish uchun mashqlar kompleksini mustaqil tuzib chiqish. Mashg'ulotlarda bolalarni o'qitish uslubiga, darslarni tashkil qilishga uning pishiqligini oshirish usuliga meoyorni yangi shaklga kiritishga va hokazolarga katta o'tibor qaratilishi kerak. Jismoniy tarbiya o'qituvchilar o'qituvchilari asosiy xatolarni aniqlash va ularni ogohlantirish va to'g'rilash uchun mos keladigan mashqlarni yig'ishtirib olib qator mustaqil ishlarni bajaradilar. Jismoniy tarbiya o'qituvchilarda sinf bo'yicha dasturiy materiallarni o'rganishni, maktabda, o'quv guruhida to'la dars o'tishni, darsni pedagogik taxminida ishtirok etishni, quyidagi mavzusida ishlarni mustaqil bajarishni mo'ljallaydi. Boshlang'ich sinf o'quvchilari uchun jismoniy tarbiya bo'yicha o'quv dasturini taxlil qilib chiqish, sinfdan tashqari mashqlar mavzusi bo'yicha maxsus adabiyotlarni ko'zdan kechirish, tuzib chiqish: a) Jismoniy tarbiya bo'yicha o'quv materiallarni har bir sinf uchun yil davomidagi jadvalini; b) boshlang'ich sinf o'quvchilari uchun fanlar bilan mashqlarmajmuasini (kattalar, bayroqchalar, sakrash arqoni, chamberaklar, gimnastika tayoqchalari, kichik va katta koptokchalar). Jismoniy tarbiya bo'yicha sinfdan tashqari kadrlarni ishlab chiqish va o'tkazish, o'yinlar (tanlash bo'yicha) yengil atletika bo'yicha musiqali kuzatish bilan va uningsiz gimnastika bo'yicha dars konspektini tuzib chiqish, jismoniy tarbiyani ochiq havoda va binoda o'tkazishning o'ziga xos xususiyatini

ko'rsatish, jismoniy tarbiya vositalarini tanlashni va bunday sharoitlarda ulardan foydalanish uslubini asoslab berish.

Uzluksiz amaliyot jarayonida jismoniy tarbiya o'qituvchilar o'qituvchilari haftada bir marta maktabga tashrif buyuradilar, ular u yerda yosh maktab o'quvchilari bilan jismoniy tarbiya bo'yicha suhbatlar, o'yinlar o'tkazadilar, otalar bilan ishlash uchun materiallar tayyorlaydilar. Jismoniy tarbiya o'qituvchilarda o'qituvchilar o'qituvchi va sinfning yoki maktabning jismoniy faollari bilan yoki birgalikda sinfdan tashqari jismoniy-sog'lomlashtirish tadbirini tashkil qiladilar. Jismoniy tarbiya o'qituvchilarda o'qituvchilar konspektlar tuzadilar va jismoniy tarbiya darslarini o'tkazadilar, jismoniy tarbiya mavzusida sinfdan tashqari tadbirlarni ishlab chiqishda ishtirok etadilar. Maktabning kun tartibida sog'lomlashtirish tadbirlarini tashkillashtiradilar (mashg'ulotlargacha gimnastika tanaffuslarini uyushqoqlik bilan o'tkazish, jismoniy daqiqalar va pauzalar). Jismoniy tarbiya bo'yicha umummaktab tadbirlarini tashkil qilishda hakam sifatida yordam beradilar. O'qituvchilar «jismoniy tarbiya nazariyasi va uslubi» kursining dasturida belgilangan talablarni bajarishlari shart va olgan bilim va mahoratlarini maktabda pedagogik amaliyotda o'quvchilar bilan ishlashda foydalaniladi. Jismoniy tarbiya o'qituvchilarda o'qituvchilar o'quvchiga jismoniy tarbiya bo'yicha sinfdan, maktabdan tashqari tadbirlarni tashkil qiladi. Darslarning mavzuli rejalarini tuzib chiqadilar (chorak yoki yillik uchun) maktabning uzaytirilgan yoki to'liq kun tartibida guruhlarda sport mashg'ulotlari yoki harakatli o'yinlar o'tkazadilar, sinfdan tashqari sport tadbirlarining ssenariylarini tayyorlaydilar. Bu davrda o'qituvchilarning «jismoniy tarbiya nazariyasi va uslubi» kursi bo'yicha bilimlari chuqurlashadi, mahoratlari takomillashadi. Bo'lajak o'qituvchi pedagogik amaliyotni o'tash vaqtida mustaqil jismoniy tarbiya-sog'lomlashtirish tadbirlarini tuzib chiqishni bilishi kerak va uni hayotga tatbiq eta bilishi shart. Jismoniy-sog'lomlashtirish tadbirlari vaqtida xilma-xil shakl va uslublarini qo'llab, o'quvchilar faoliyatini faol mahoratini egallamog'i zarur.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Abdullaev, K. D. (2021). Artistic and aesthetic function of chronotops in the structure of the novel. *ACADEMICIA: An International Multidisciplinary Research Journal*, 11(3), 1173-1179.
2. Yuldosheva, N. E. (2021). *UZBEK LANGUAGE SYNTAX RESEARCH METHODOLOGY*. *Mental Enlightenment Scientific-Methodological Journal*, 2021(06), 370-380.

3. Yuldosheva, N., & Ergasheva, R. (2020). Research Of Terminology And Aviation Terminology. The American Journal of Social Science and Education Innovations (ISSN–2689-100x) Published: August, 25, 312-317.
4. Kalbaevna, K. Z. (2022). INTEGRATED EDUCATION AS A MEANS OF DEVELOPING SOCIAL-PEDAGOGICAL COMPETENCE OF FUTURE TEACHERS. International Journal of Early Childhood Special Education, 14(7).
5. Буранова, Б. (2023). РАВНАЯ ЭКВИВАЛЕНТНОСТЬ И МЕТОДОЛОГИЧЕСКАЯ АДАПТАЦИЯ ПРИ ПЕРЕВОДЕ ФРАЗЕОЛОГИЗМОВ. In АКТУАЛЬНЫЕ ВОПРОСЫ ОБЩЕСТВА, НАУКИ И ОБРАЗОВАНИЯ (pp. 146-148).
6. Saodat, S., Nargiza, M., Mukaddas, I., & Maksuda, G. (2021). SPECIFICITY OF MASSMEDIA ASPECT IN MEDIA TEXT FORMATION. Ilkogretim Online, 20(5).
7. Shukurova, G. H. (2022). Priority of Journalistic Interpretation in the Creation of the Image of Celebrities. International Journal of Multicultural and Multireligious Understanding, 9(11), 169-173.
8. Kurambaeva, G. K. (2022). THE DISTINCTIVENESS OF LYRICS OF POETS WHICH CREATE IN THE UZBEK LANGUAGE LIVING IN KARAKALPAKSTAN. EPRA International Journal of Multidisciplinary Research (IJMR), 8(8), 164-167.
9. Dauletbaevich, A. X. (2023). THE ARTISTIC INTERPRETATION OF FEMALE PSYCHOLOGY IN THE NOVEL. Gospodarka i Innowacje., 41, 117-122.
10. Dauletbaevich, A. X. (2023). HARMONY OF POETIC SPEECH AND IDEAS IN THE NOVEL GENRE. Multidisciplinary Journal of Science and Technology, 3(4), 71-75.